

'ญาณสังวร'

แต่งการุณรัตน์โกสินทร์ (4)

เทียงแท้ ต้องรู้ด้วยปัญญา ในที่สุด ร่างกายของคน
ประกอบขึ้นจากดิน น้ำ ไฟ ลม แล้วเราต้องทำใจ ต
มีปัญญา มีสติรู้ เราไม่ย่อท้อ ไม่ย่อใจ ไม่ย่อ
แต่ทำไม่ได้ กรรมฐานก็ทำแบบนี้"

หรือดังที่ พระอาจารย์แครอล กนตสีโล ชาวเม
หนึ่งในผู้ช่วยเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช ติดตามสม
พระสังฆราชไปวัดป่ามาแล้วทั่วประเทศ

"เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมตตาเรามาก เล่าเรื่องค"

เมื่อยามบ่ายวันพุธที่ 6 พฤศจิกายน 2556 ที่ผ่าน
มา คณะครูบาอาจารย์พระป่าพระกรรมฐานประมาณ 200
รูป เดินทางมากราบถวายอภิสัมมานสักการะแด่สมเด็จพระ
ญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆ
ปริณายก (สุวฑฺฒโน เจริญ คชวัตร) ณ ตำหนักเพ็ชร
วัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งเป็นพระบิดาแห่งพระสงฆ์ทั่วประเทศ
นำโดยหลวงปู่บุญมี ปรีปฺพลฺ โฉน วัดป่าบ้านนาคูณ อ.บ้านฝ่อ
จ.อุดรธานี เป็นประธาน และพระอาจารย์สุดใจ ทันตมโน
เจ้าอาวาสวัดเกษรศีลคุณ (วัดป่าบ้านตาด) จ.อุดรธานี

ในวันนั้น พระอาจารย์ณฤทธิ์ อธิธิโชโต จากวัดป่า
บ้านตาด เมตตาเล่าให้ฟังถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น
ระหว่างสมเด็จพระสังฆราชกับครูบาอาจารย์ฝ่ายอรัญ
วาสีว่า สมเด็จพระสังฆราช สมัยท่านเป็นพระหนุ่ม ท่าน
สนิทสนมกับพระปามาโดยตลอด

“เราคงได้ยินได้ฟังได้อ่านกันมาจากเรื่องของหลวง
ปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่ขาว อนาลโย และอีกหลายๆ ท่าน
สำหรับหลวงตามหาบัวได้กล่าวว่า เจ้าพระคุณสมเด็จพระ
มิจิตใจไฝ่ธรรมมาก ตั้งใจภาวนา มุ่งมั่นในธรรม ถ้ามี
เวลาว่างเมื่อไหร่ในฝ่ายการปกครอง ท่านจะปลีกวิเวกไป
อยู่วัดป่าฝ่ายอรัญวาสี ไม่ว่าจะเป็นวัดป่าบ้านตาดก็แล้ว
แต่ ส่วนใหญ่ก็เป็นภาคเหนือ ภาคอีสาน เพราะมีครูบา
อาจารย์ที่ให้ความเคารพนับถือมาก ท่านปฏิบัติอย่างนี้
มาตลอด หลวงตาท่านชมเจ้าพระคุณสมเด็จพระ
ทั้งๆ ที่ท่านมีภาระหน้าที่ดูแลเรื่องการปกครองพระมาก

ท่านพุทธทาสภิกขุ กับ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ที่สวนโมกขพลาราม จ.สุราษฎร์ธานี

“

เจ้าพระคุณสมเด็จพระ
รับแบบพระกรรมฐาน
มาเป็นวัตรปฏิบัติคือ
ทรงบิณฑบาตทุกวัน ชัน
ในบาตร และชันมือเดียว
ตลอดพระชนม์ชีพของ
พระองค์ท่าน

”

แต่ท่านก็ไม่ทิ้งเรื่องการปฏิบัติธรรม ตั้งแต่ไหนแต่ไรมาจน
วาระสุดท้าย เมื่อท่านอายุมากขึ้น สุขภาพร่างกายไม่ค่อย
จะดี แม้ไม่ค่อยได้ไปวัดป่าเหมือนแต่ก่อน แต่อยู่ที่วัด
บวรฯ ท่านก็ปฏิบัติของท่านสม่ำเสมอ เวลาหลวงตาท่าน
ไปกราบสักการะ ไปกราบเยี่ยม ท่านชื่นชมเจ้าพระคุณ
สมเด็จพระคุณสมเด็จฯ มาก”

“การที่เรามีบิดาแห่งคณะสงฆ์ที่เจริญในธรรมอย่างนี้
หาได้ยาก ถึงพร้อมด้วยปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ เพราะ
ฉะนั้นเป็นสิ่งที่น่ายินดีและน่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง ในพระ
ป่าพระกรรมฐานเรา โดยเฉพาะพระป่าทางอรัญวาสี ก็
สำนึกในพระกรุณาธิคุณของท่านอย่างยิ่ง ให้ความเคารพ
ในปฏิปทาของท่าน จึงได้รวมกันมา นับไม่ได้ว่ามากมาย
เพียงใด ทุกท่านมากกราบถวายสักการะด้วยความเคารพ
ยิ่ง ปกติพระป่าเราไม่ได้เข้ามาในเมืองอย่างนี้บ่อยๆ แต่
เมื่อมีเหตุสำคัญเช่นนี้ ต่างองค์ต่างรูปก็ชวนขวายที่จะ
มาถวายสักการบูชาพระองค์ท่านอย่างเต็มกำลัง เป็น
เรื่องที่น่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง และก็เป็นที่น่าเสียอกเสียใจ
ด้วย เพราะเราได้สูญเสียพระบิดาแห่งคณะสงฆ์ผู้ที่มี
ศีลาจารวัตรอันงดงาม ทั้งปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธที่
ปรากฏภายในใจ สูญเสียบุคคลากรอันสำคัญของชาวพุทธ
ทั่วโลกเลยทีเดียว”

“สำหรับงานพิธีจัดได้ดีพอสมควร พระป่าทุกรูป และคณะศรัทธาญาติโยม ประชาชนโดยทั่วไปไม่จำกัด ศาสนาที่มาก็ได้เข้ากราบถวายสักการะเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เป็นคณะๆ ไป ทุกคนต่างปีติยินดี อนุโมทนา บุญกุศลและร่วมไว้อาลัยด้วยใจจริงๆ”

การที่เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ทรงอยู่ในใจของพระภิกษุสงฆ์ทุกรูปไม่ว่าจะเป็นคามวาสี หรือ อรัญวาสี ในสายเถรวาท มหายาน และวัชรยาน ตลอดจนสหธรรมิกต่างศาสนา ไม่ว่าจะเป็นศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาอื่นๆ ก็เป็นเพราะวัตรปฏิบัติอันเต็มเปี่ยมไปด้วยพระเมตตา พระกรุณาของพระองค์ที่จารึกธรรมไปเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์อย่างไม่เลือกปฏิบัติในช่วงที่เขาเดือดร้อนจากทุกภิกขภัย หรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ยังทุกถิ่นแคว้นแคว้นทั่วประเทศ และหลายประเทศบนโลกใบนี้ จนตราตรึงอยู่

ในใจของทุกคนที่ได้พบกับพระองค์ท่านนั่นเอง

ดังที่พระสหายวงศ์สุทธี (ดร.อนิลมาน ธมฺมสากิโย) เล่าย้อนไปเมื่อวันวานว่า จากพรสองข้อที่คณะสงฆ์ประเทศเนปาลได้ขอเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช สมัยดำรงสมณศักดิ์ที่ พระสาสนโสภณ เมื่อครั้งที่ท่านเสด็จไปช่วยเหลือชาวพุทธที่ประสบภัยน้ำท่วมในประเทศเนปาลเมื่อปี พ.ศ.2513 จึงได้สามเณรน้อยในตระกูลศากยะ ซึ่งเป็นเชื้อสายเดียวกับพระพุทธเจ้ากลับมาหลายรูป

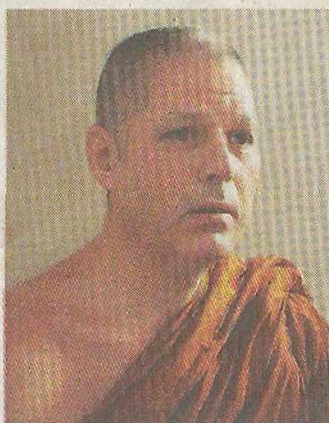
หนึ่งในสามเณรหลายรูปนั้น ในวันนี้คือ พระดร.อนิลมาน นันเอง ปัจจุบันมีอายุ 53 ปี 38 พรรษา ผู้ช่วยเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช ที่มีบทบาทในการช่วยเหลืองานของเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช และพระศาสนาอย่างมหาศาล มาจนถึงปัจจุบัน

ยิ่งในเรื่องของการภาวนาอันเข้มข้นของเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช กับความแน่วแน่นในสายอรัญวาสีด้วยแล้ว พระราชรัตนมงคล (ดร.มนตรี อภิมนติโก) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร เล่าให้ฟังว่า แม้แต่ตัวท่านเอง เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ก็ไปขอจากท่านอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ วัดเจติยาคีรีวิหาร (ภูทอก) ให้มาเรียนหนังสือ

“บังเอิญว่าตอนบวชไปบวชในสายหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่มั่นสอนไปในทางกรรมฐาน สอนไปในเรื่องความหลุดพ้น เราไปอยู่วัดกรรมฐาน โอกาสที่จะเรียนบาลี เรียนธรรมบาลีเหมือนในกรุงเทพฯ หาเรียนยาก เพราะพระในสายหลวงปู่มั่นสอนเรื่องการหลุดพ้นอย่างเดียว ที่รับใช้ท่านอาจารย์จวนอยู่ 4 ปี จนกระทั่งในปี 2518 เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ตอนนั้นมีสมณศักดิ์ที่สมเด็จพระญาณสังวร ไปเข้ากรรมฐานที่ภูทอก ท่านก็ขอเณรมาเรียนหนังสือ ท่านอาจารย์จวนเห็นว่า อาตมามีความจำดี บอกอะไรไม่ต้อง

พระราชรัตนมงคล (ดร.มนตรี อภิมนติโก)

พระอาจารย์แครอล กนต์สีโล

บอกข้าหาก ท่านก็พูดบ่อยๆ ว่า น่าจะไปเรียนหนังสือ ก็ให้
 สากิ เลยให้อาตมาเรียนตั้งแต่ตอนนั้น ก่อนที่ท่านอาจารย์ เรี
 สงฆ์ จวนมรณภาพจากเครื่องบินตกในปี 2523 ส่วนอาตมา ตั้ง
 ดำรง ก็อยู่ถวายงานเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช มาจนถึงทุกวันนี้” ฐา

“ที่วัดป่าจะเน้นการภาวนาไปในทางหลุดพ้น ปฏิบัติ มี
 เป็นกิจวัตร บิณฑบาต ฉ้นในบาตร ฉ้นมือเดียว การรับใช้ มา
 ครุบาอาจารย์ กวาดลานวัด ต้มน้ำร้อน ชักผ้าเอง ทุกรูป ไม่
 ต้องทำอย่างนั้น เรื่องกรรมฐานท่านอาจารย์ก็สอนทุกวัน พร
 ให้ทำวัตรสวดมนต์ แล้วเทศน์ทุกเย็นวันละชั่วโมงสอง ปฏิ
 ชั่วโมง ไม่ขาด เพราะฉะนั้นการซึมซับในเรื่องกรรมฐาน หย
 ก็มีมาก พอมาอยู่กับเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ท่านก็รับแบบ ละ
 พระกรรมฐานมาเป็นวัตรปฏิบัติคือ ทรงบิณฑบาตทุก ให้
 วัน ฉ้นในบาตร และฉ้นมือเดียวตลอดพระชนม์ชีพของ ให้
 พระองค์ท่าน นี่คือวัตรปฏิบัติของพระกรรมฐาน” ชื่อ
 พระ

“เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช นั้งสมาธิวันละอย่างต่ำสอง ่อ
 ชั่วโมง ไม่ว่าท่านจะเสด็จไปทำกิจวัตรอะไรก็ตาม ทำ
 เจ้า จะต้องนั้งสมาธิให้ได้วันละสองชั่วโมง ดีสี่ท่านก็ตื่นแล้วก็ เป็
 ฎฐา มาทวนหนังสือ ทวนบทสวดมนต์ ทวนปาติโมกข์ ทำวัตร
 เข้าจนสว่าง แล้วก็ออกไปบิณฑบาต ไม่ว่าจะมีกิจวัตร คณ
 ัตโต อะไรก็ตาม ท่านต้องปฏิบัติให้ได้อย่างนี้ และในปีหนึ่งๆ สัก
 วาม ประมาณ 15 วัน ถึงเดือนหนึ่ง เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช สก
 เรียน ต้องไปเข้ากรรมฐานที่วัดป่าเสมอ เช่น วัดของหลวงปู่ขาว าท
 ะใน อนาลโย วัดถ้ำกลองเพล จ.หนองบัวลำภู, หลวงปู่ฝั้น ต่อ
 ท่าน อาจาโร วัดป่าอุดมสมพร จ.สกลนคร, หลวงปู่มหาบัว อนุ
 ุคุณ วัดป่าบ้านตาด, หลวงปู่เทศก์ เทศรังสี วัดหินหมากเป้ง อนุ
 ุไป จ.หนองคาย, หลวงปู่สิม พุทธาจาโร สำนักสงฆ์ถ้ำผา กร
 ท่าน ปล่อง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่, หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ ม
 ต้อง วัดดอยแม่ปิ้ง จ.เชียงใหม่ ท่านชอบไปวัดกรรมฐาน ไม่ใช่

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก กับพระธรรมวิสุทธิมงคล
(หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน)

ว่าเป็นพระผู้ใหญ่ไปแล้วไปนั่งสบายไม่ไช้ นะ ไปบิณฑบาตเหมือนพระกรรมฐาน เดินบิณฑบาตก็กิโถ้เดินเหมือนกัน ไปฝึกจริงๆ ไปอยู่เหมือนพระที่นั่น นี่คือสมมุติ ให้รู้จักกาล รู้จักเวลา รู้จักงาน ขณะเดียวกันก็ให้รู้ว่าชีวิตมันไม่เที่ยงแท้ ต้องรู้ด้วยปัญญา ในที่สุด ร่างกายของคนเราก็ประกอบขึ้นจากดิน น้ำ ไฟ ลม แล้วเราต้องทำใจ ต้องรู้ มีปัญญา มีสติรู้ เราไม่ย่อถอย ไม่อยากเจ็บ ไม่อยากตาย แต่ทำไม่ได้ กรรมฐานก็ทำแบบนี้”

หรือดังที่ พระอาจารย์แครอล กนตส์โล ชาวอเมริกัน หนึ่งในผู้ช่วยเหลืองานการสมเด็จพระสังฆราช ติดตามสมเด็จพระสังฆราชไปวัดป่ามาแล้วทั่วประเทศ

“เจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมตตาเรามาก เล่าเรื่องต่างๆ

งสี่ ก็ ให้ฟัง แล้วก็พาไปเหนือ ไปอีสาน ให้รู้จักว่านี่คือวัดป่า
 อาจารย์ เรียกว่ามีโอกาสดูหาได้ยาก ได้กราบหลวงปู่ขาว อนาลโย
 อาตมา ตั้งแต่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ได้ปฏิบัติแบบเดียวกับพระกรรม
 นี้” ฐาน ที่สำคัญคือ ได้เห็นปฏิปทาของเจ้าพระคุณสมเด็จฯ
 ปฏิบัติ มีความอ่อนน้อมถ่อมพระองค์ต่อพระเถระที่มีพรรษา
 รับประทาน มากกว่าเป็นอย่างมาก อย่างบางที่เราตามเสด็จในที่ต่างๆ
 ทุกรูป ไม่ว่าเป็นงานอะไร ท่านบอกว่ขอให้ดูก่อน อย่าไปนั่งก่อน
 ทุกวัน พระที่มีพรรษามากกว่า อันนี้คือความละเอียดลออของผู้
 มงสอง ปฏิบัติ ไม่เหมือนคนสมัยนี้ ฝึกตนน้อยลง เราจึงเห็นคน
 รมฐาน หยาบมากขึ้น ท่านเป็นครูบาอาจารย์ท่านหนึ่งที่มีความ
 ับแบบ ละเอียดที่มองเห็นได้”

“ท่านเป็นอาจารย์ที่ดี ทำเองทุกอย่าง เป็นตัวอย่าง
 ให้คนอื่นดู แล้วก็น่าทึ่งว่าเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ท่านได้
 ชื่อที่เหมาะสมที่สุดคือ ‘ญาณสังวร’ เพราะไม่ว่าท่านทำ
 คำสอง อะไร ท่านทำด้วยสติ และความรู้ตลอดเวลา คือ ไม่ใช่
 กลับมา ทำแล้วคิด แต่ท่านคิดแล้วทำ เราได้เรียนรู้ตรงนี้จากท่าน
 แล้วก็ เป็นอย่างมาก”

ในวันนั้น หลังจากคณะพระป่าพระกรรมฐาน และ
 จิวัตร คณะญาติโยมอุบาสกและอุบาสิกา ได้ถวายอภิสิมมาน
 หนึ่งๆ สักการะแด่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
 จา จะ สกลมหาสังฆปริณายกแล้ว พระอาจารย์ณฤทธิ์กล่าวว่า
 งปู่ขาว ทางคณะสงฆ์ พระป่าทั่วประเทศ ขอร่วมแสดงความอาลัย
 งปู่ฝั้น ต่อการสิ้นพระชนม์ของพระองค์ท่าน

“ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงดลบันดาลและ
 อนุโมทนาในสิ่งที่ท่านได้กระทำมา พระป่าเราสำนึกและ
 กระทำในสิ่งนี้มาอยู่เสมอ และขอน้อมในสิ่งที่ท่านสั่งสอน
 มาปฏิบัติตลอดไป”

ทั่วโลกเลยทีเดียว”

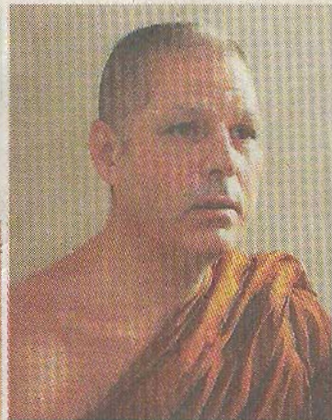
ทั่วประเทศ และหลายประเทศบนโลกใบนี้ จนตราตรึงอยู่

พระอาจารย์สุดใจ
ทันตมโน

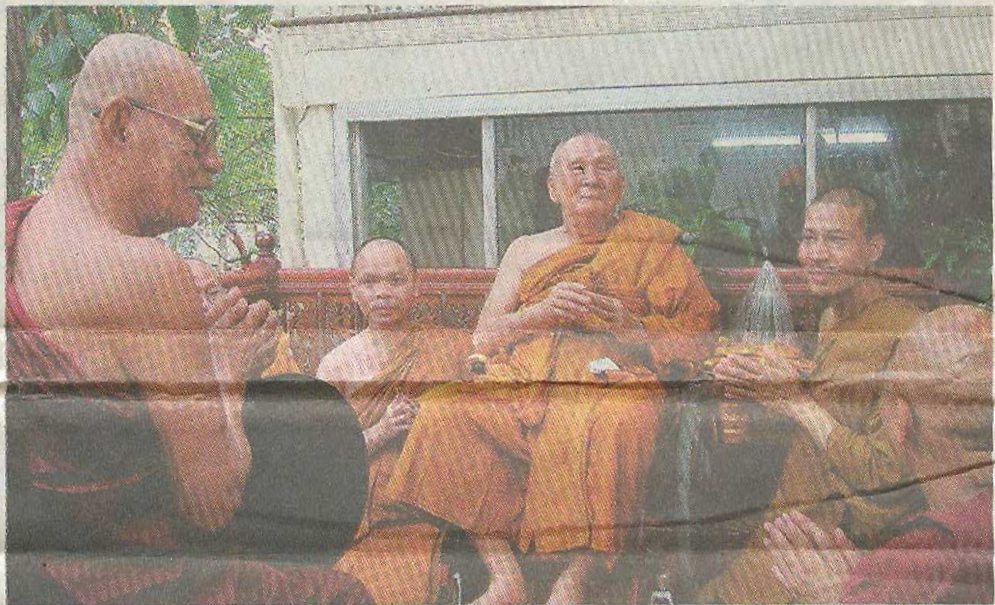
พระราชรัตนมงคล
(ดร.มนตรี อภิมนติโก)

พระอาจารย์แครอล
กนตสิโล

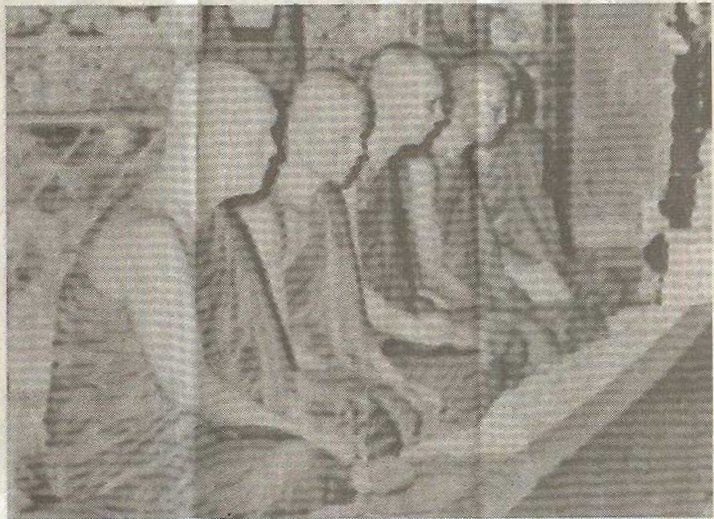
ณ วัดถ้ำกลองเพล ต.โนนทัน อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู

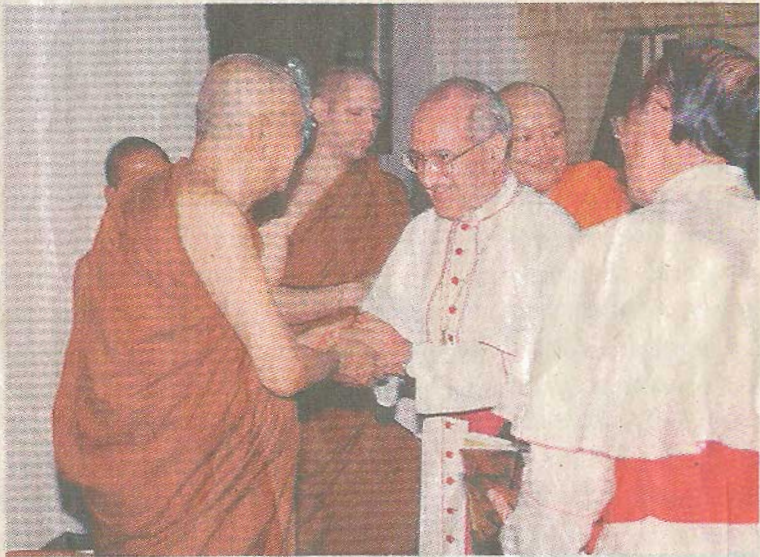
สมเด็จพระสังฆราช กับเพื่อนสหธรรมิก

อาจารย์จวนเห็นว่า อาตมามีความจำดี บอกอะไรไม่ต้อง วัดดอยแม่ปั๋ง จ.เชียงใหม่ ท่านชอบไปวัดกรรมฐาน ไม่ใช่

● มนสิกุล โอวาทเภสัช ●

(จากซ้าย) หลวงปู่ฝั้น อาจาโร, หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน และสมเด็จพระสังฆราช เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่ พระสาสนโสภณ

สมเด็จพระสังฆราช กับเพื่อนสหธรรมิกต่างศาสนา